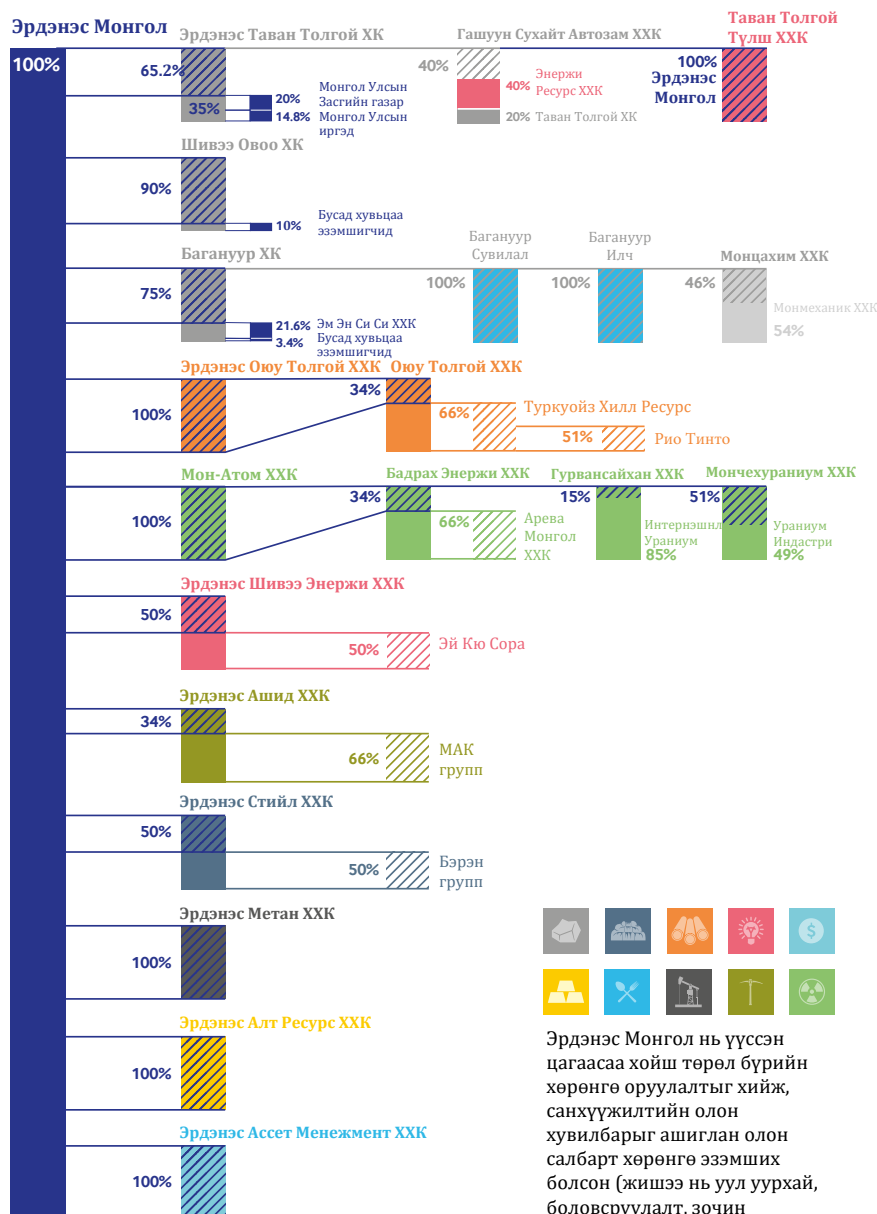

Эрдэнэс Монгол компани юу хийдэг вэ? Ашигтай ажилладаг уу?

Эндрю Бауэр, Намхайжанцангийн Дорждарь

Төрийн өмчит Эрдэнэс Монгол компани олон тооны охин компани байгуулж уул уурхайн ба бусад чиглэлийн хэд хэдэн төсөлд хувь эзэмшдэг. Эдгээр компаниудыг дараах зурагт танилцуулав.

Эрдэнэс Монгол-ын хувь эзэмшил

Эрдэнэс Монгол нь үүссэн цагаасаа хойш төрөл бүрийн хөрөнгө оруулалтыг хийж, санхүүжилтийн олон хувилбарыг ашиглан олон салбарт хөрөнгө эзэмших болсон (жишээ нь уул уурхай, боловсруулалт, зочин үйлчилгээ, хүнд үйлдвэр, хөрөнгийн удирдлага).

Хураангуйн тухай

Энэ хураангуйг Барьцгүй өсөлт: Эрдэнэс Монголын үнэлгээ тайланг үндэслэн бэлтгэсэн бөгөөд уг тайланг www.resourcegovernance.org/erdenes-mongol хаягаар авч болно

Зураг. Эрдэнэс Монголын хувь эзэмшил

Эрдэнэс Монгол компани бүхэлд нь эсхүл хэсэгчлэн эзэмших болсон эхний дөрвөн аж ахуйн нэгж бүгд уул уурхайн төсөл байв. Үүнд Оюу толгойн зэс, Таван толгой, Багануур, Шивээ-Овоогийн нүүрсний уурхай багтана. Таван толгой, Багануур, Шивээ-Овоогийн уурхай охин компани хэлбэрээр ажилладаг. Оюу толгой төслийг Оюу Толгой хязгаарлагдмал хариуцлагатай компани (ХХК) удирдан ажилладаг бөгөөд тус компанийн 34 хувийг Эрдэнэс Монголын охин компани болох Эрдэнэс Оюу Толгой ХХК, 66 хувийг хувьцааных нь дийлэнх хэсгийг Рио Тинто хянадаг Туркойз Хилл Ресурс компани тус тус эзэмшдэг юм.

Эдгээр дөрвөн уурхайд эзэмших хувиар жинлэсэн дүн болон толгой компанийн үйл ажиллагаатай холбоотойгоор Эрдэнэс Монгол 2017 онд нийт 317 тэрбум төгрөгийг (131 сая доллар) татвар, нөөц ашигласны төлбөр болон бусад хэлбэрээр төрийн сан хөмрөгт төлжээ.

Өнгөрсөн гурван жилд Эрдэнэс Монгол компани хөрөнгө оруулалтын багцаа өргөжүүлж янз бүрийн салбарыг хамарч ажиллах болсны дотор уул уурхай, газрын тос, байгалийн хий, түлш үйлдвэрлэл, металл боловсруулалт, зочид буудал, зам засвар, ган төмөрлөг, эрчим хүчний үйлдвэрлэл, санхүүгийн салбар руу орсон байна. Одоогоор дор хаяж 15 охин болон хараат компани байгуулаад байгаа бөгөөд таваас доошгүй аж ахуйн нэгжид цөөнх хувьцаа эзэмших болжээ. Эрдэнэс Монголын томоохон хөрөнгө оруулалтуудыг дурдвал:

- *Мон-Атом.* Эрдэнэс Монголын 100 хувь эзэмшилд байдаг, ураны салбар дахь төрийн оролцоог удирддаг бөгөөд 2016 онд Эрдэнэс Монголын мэдэлд шилжиж ирсэн.
- *Эрдэнэс Алт Ресурс.* 100 хувь эзэмшдэг, алт, мөнгөний хайгуул, үйлдвэрлэл, боловсруулалт, худалдааны компани. Удахгүй алт, мөнгө боловсруулах үйлдвэр барихаар төлөвлөж байгаа.
- *Эрдэнэс Стийл.* Эрдэнэс Монгол 50 хувийг эзэмшдэг, үлдсэн 50 хувийг дотоодын Бэрэн Групп эзэмшдэг бөгөөд ган төмөрлөг, коксын цогцолбор үйлдвэр барьж байгаа.

- *Эрдэнэс Метан.* Эрдэнэс Монголын 100 хувийн эзэмшилтэй, уламжлалт бус газрын тос, байгалийн хийн эрэл хайгуул хийх үүрэгтэй газрын тосны үндэсний компани болж байгуулагдсан. Эрдэнэс Монголын мэдээлснээр, Эрдэнэс Метан нь нүүрсний давхаргын метан хийг олборлож ашиглах замаар “бүс нутагтаа томоохонд орох байгаль орчинд ээлтэй экологийн цэвэр эрчим хүчний үйлдвэрлэгч” болох зорилготой.
- *Эрдэнэс Шивээ Энержи.* 50 хувийг Эрдэнэс Монгол, 50 хувийг Хонконгийн Эйкүсора компани эзэмшдэг бөгөөд БНХАУ-ын Үндэсний цахилгаан дамжуулах сүлжээний корпорацитай хамтран 5280 МВ хүчин чадалтай цахилгаан станц барихаар төлөвлөж байна.
- *Эрдэнэс Ашид.* 34 хувийг Эрдэнэс Монгол, 66 хувийг МАК групп эзэмшдэг, ашигт малтмалын хайгуул, олборлолтын чиглэлээр ажилладаг.
- *Эрдэнэс Ассет Менежмент.* Эрдэнэс Монгол 100 хувь эзэмшдэг энэ компани санхүүгийн тооцоо, судалгаа, шинжилгээ хийх, зохистой өгөөжийн түвшнийг хангах төслүүдэд хөрөнгө оруулалт хийх зорилготой. Мөн Монгол Улсын Санхүүгийн зохицуулах хорооноос хөрөнгө оруулалтын сан ажиллуулах тусгай зөвшөөрөл авахаар төлөвлөж байна.

Нүүрсний цахилгаан станц

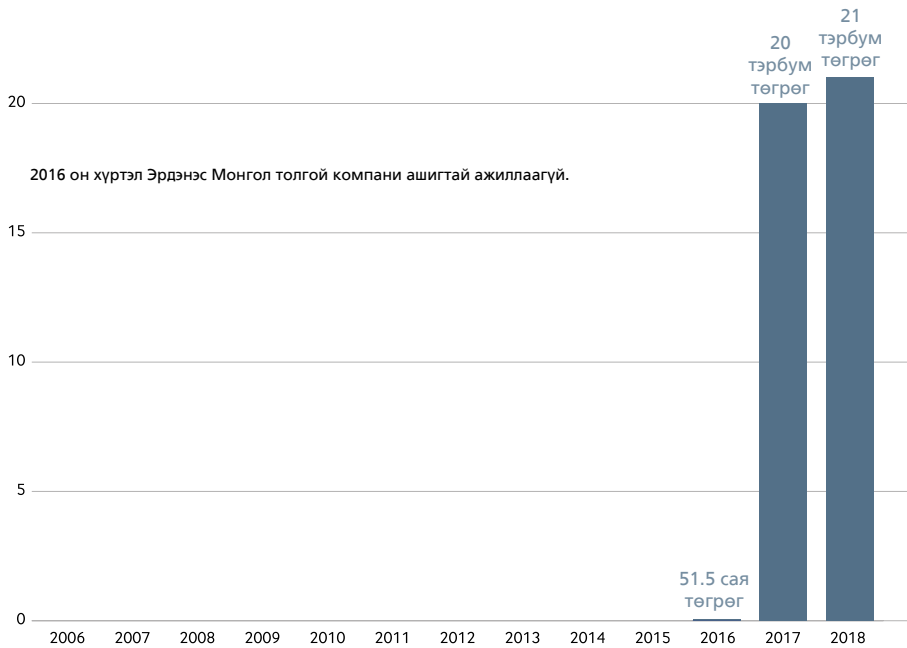
Нөгөө талаас, Эрдэнэс Монголын охин компаниуд нэг бол өөрийн гэсэн охин компани байгуулсан эсхүл бусад оролцогч талуудтай төрөл бүрийн хамтарсан компани болж гэрээ байгуулсан байдаг. Жишээлбэл, Мон-Атом компани ураны төсөл хэрэгжүүлэх дор хаяж гурван хамтарсан компанид хувь эзэмшиж байгаагаас Мон-Чех Ураны 51 хувь, Бадрах Энержигийн 34 хувь, Гурвансайханы 15 хувийг тус тус эзэмшдэг.

Багануур хувьцаат компани гэхэд хөдөлгүүр засвар, нүүрс хангамж, ресторан, зочид буудал, биллиард, караоке гэх мэт чиглэлийн гурваас доошгүй охин компанитай. Үүний нэг адилаар Шивээ-Овоо хувьцаат компани охин компаниараа дамжуулж туслах үйл ажиллагаагаа эрхэлдэг. Хамгийн сүүлд Эрдэнэс Таван Толгой компани Таван Толгой Түлш компанийг бүрэн санхүүжүүлсэн бөгөөд тус компани Улаанбаатар хотын агаарын бохирдлыг бууруулах зорилгоор утаа багатай шахмал түлш үйлдвэрлэхээр төлөвлөж байна.

Охин компаниудаас гадна Эрдэнэс Монгол өөрөө арилжааны бусад үйл ажиллагаа явуулж байгаагийн заримд нь охин компаниудаа оролцуулжээ. Жишээлбэл, Эрдэнэс Монгол компани Таван толгойн нүүрсний ордыг Хятадтай холбосон Гашуун сухайтын 239 км замыг дангаар эзэмшиж байна. Үүний зэрэгцээ түүний охин компани болох Эрдэнэс Таван Толгой компани зам арчилгааны Гашуун Сухайт Автозам ХХК-ийн 40 хувийг эзэмшиж байна. Гашуун Сухайт Автозам компани уг замаар тээвэр хийж буй нүүрс олборлолтын болон экспортын компаниудаас зам ашигласны төлбөр хурааж Эрдэнэс Монгол компанид шилжүүлдэг. Зам ашиглахтай холбоотой бүх зардлыг Эрдэнэс Монгол компани хариуцаж байна.

Эрдэнэс Монгол компани мөн тохиолдлын шинжтэй гэмээр зарим төсөлд оролцдог. Тухайлбал, Монгол-Орос-Хятадын эдийн засгийн коридорын хөтөлбөрийг

хэрэгжүүлэхэд туслах зорилготой Гадаад хэргийн яамны дэргэдэх судалгааны дэд төв, Монголын эдийн засгийг дэлхий дахинд сурталчлан дэмжих Монголын үндэсний брэндийн зөвлөлийг нэрлэж болно. 2017 онд Эрдэнэс Монгол компани тус зөвлөлийн санхүүжилтэд 1.6 тэрбум төгрөг (680 сая доллар) олгожээ.

Зураг. Эрдэнэс Монголын толгой компанийн ашиг

Хэдийгээр Эрдэнэс Монгол компани тодорхой хөрөнгө оруулалт хийсэн ч байгуулагдсан цагаасаа хойш харьцангуй бага ашигтай ажилласан байна. Эрдэнэс Монгол (толгой компани) анх байгуулагдсан 2006 оноос 2015 хүртэл ямар нэг ашиг тайлагнаагүй юм. Харин 2016-2018 онд тус компани 51.5 сая төгрөг (24 мянган доллар), 20 тэрбум төгрөг (8.3 сая доллар), 21 тэрбум төгрөг (8 сая доллар) цэвэр ашиг олсноо тус тус тайлагнажээ. Эрдэнэс Монголын орлого Гашуун сухайтын авто замын хураамж, нүүрс олборлосон охин компаниудаас авах менежментийн төлбөрөөс хамааралтай учраас ашигт ажиллагаа ийнхүү нэмэгдсэнийг нүүрсний үнийн өсөлт ба Хятад руу тээвэрлэх хэмжээ нэмэгдсэнээр тайлбарлаж болно.

Санхүүгийн тайланг нь авч үзсэн гурван охин компани болох Эрдэнэс Таван Толгой, Багануур, Шивээ-Овоо 2017 онд нийт 302 тэрбум төгрөгийн (125 сая доллар) цэвэр орлого улсад төвлөрүүлсэн ч толгой компанидаа ногдол ашиг хуваарилаагүй байна. Эрдэнэс Монголын бусад охин компанийн санхүүгийн мэдээлэл бидэнд олдоогүй учир цэвэр орлогыг тодорхойлох боломжгүй ч аль ч компани нь ногдол ашиг төлөөгүй харагдаж байна.

Эндрю Бауэр нь Байгалийн баялгийн засаглалын хүрээлэнгийн зөвлөх юм. Намхайжанцангийн Дорждарь бол тус байгууллагын Монгол дахь менежер.

ЗУРГИЙГ

Хуудас 2 Бернд Гросс
Хуудас 3 Крис Леботиллер

Байгалийн баялгийн засаглалын хүрээлэн нь бодлогын судалгаа хийх, чадавх хөгжүүлэх, техникийн туслалцаа үзүүлэх, нөлөөллийн үйл ажиллагааг дэмжих замаар тухайн улс орны иргэд газрын тос, байгалийн хий, уул уурхайн баялгийнхаа үр шимийг хүртэхэд туслалцаа үзүүлдэг олон улсын хараат бус, ашгийн бус байгууллага юм.

Нэмэлт мэдээллийг www.resourcegovernance.org вэбсайтаас авна уу.